

PATVIRTINTA

Vilniaus Pavilnio pagrindinės mokyklos

direktoriaus 2022 m. rugsėjo 16 d.

įsakymu Nr. V– 187

**VILNIAUS PAVILNIO PAGRINDINĖS MOKYKLOS
DARBUOTOJO, DIRBANČIO GRĘŽIMO STAKLĖMIS, SAUGOS IR SVEIKATOS**

INSTRUKCIJA Nr. 13

I. BENDROJI DALIS

1. Darbuotojui, dirbančiam gręžimo staklėmis ir nesilaikančiam šios instrukcijos reikalavimų, taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų numatyta drausminė, materialinė, administracinė ir baudžiamoji atsakomybė, priklausomai nuo pažeidimo pobūdžio ir pasekmių.
2. Dirbti gręžimo staklėmis leidžiama ne jaunesniam kaip 18 metų amžiaus asmeniui, specialiai pasirengusiam, mediciniškai patikrinusiam, išklausiui įvadinį darbuotojų saugos ir sveikatos instruktavimą ir instruktavimą darbo vietoje.
3. Dirbantysis gręžimo staklėmis privalo:
 - 3.1. vykdyti darbdavio arba jo įgaliotų asmenų nurodymus;
 - 3.2. mokėti saugiai dirbti ir netrukdyti saugiai dirbti kitiems;
 - 3.3. naudoti individualias ir kolektyvines saugos priemones;
 - 3.4. informuoti darbdavį apie sužalojimus darbo metu;
 - 3.5. nustatyta tvarka patikrinti sveikatą;
 - 3.6. imtis priemonių, kad būtų pašalintos priežastys, galinčios sukelti traumas ar avarijas;
 - 3.7. laikytis įstaigos vidaus tvarkos taisyklių, darbo metu nenaudoti alkoholinių gėrimų bei narkotinių medžiagų.
 - 3.8. laikytis asmens higienos taisyklių, prižiūrėti, kad būtų švarūs darbo drabužiai bei apavas.
4. Dirbantysis gręžimo staklėmis privalo žinoti priešgaisrinės instrukcijos reikalavimus ir juos vykdyti. Žinoti, kur darbo vietoje laikomos gaisro gesinimo priemonės, mokėti jomis naudotis, vengti veiksmų ir nesudaryti sąlygų, galinčių sukelti gaisrą.

II. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

5. Pagrindiniai kenksmingi, pavojingi veiksniai dirbančiojo gręžimo staklėmis darbo vietoje:
 - 5.1. elektros srovė;
 - 5.2. išlekianti skeveldra, drožlė, detalė;
 - 5.3. triukšmas;

- 5.4. terminiai nudegimai;
- 5.5. veikiantis įrenginys;
- 5.6. netvarkingi įrankiai ir mechanizmai;
- 5.7. nepakankamas apšvietimas;
- 5.8. dulkės, aerosoliai.

6. Dirbančiojo gręžimo staklėmis darbo vietoje bendras triukšmo lygis neturi viršyti 85 dB, o oro užterštumas - higienos normose nurodytų dydžių. Jeigu bendras triukšmo lygis didesnis negu 80 dB, būtina naudoti ausų kištukus, o nuo dulkių, aerosolių - respiratorių.

7. Remiantis nustatytomis normomis, dirbančiajam gręžimo staklėmis nemokamai turi būti išduodamos šios individualiosios apsaugos priemonės:

- 7.1. saugūs batai;
- 7.2. darbo rūbai;
- 7.3. ausų kištukai;
- 7.4. akiniai;
- 7.5. pirštinės.

III. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

8. Prieš pradėdamas dirbti gręžimo staklėmis, darbininkas privalo:

- 8.1. apsilvilti ir susitvarkyti darbo drabužius, kad nebūtų kabančių drabužių dalių. Užsisegti rankogalius;
- 8.2. įsitikinti, ar patikimai įžemintos staklės;
- 8.3. patikrinti:
 - 8.3.1. ar įtvirtintos aptvaros ir apsaugos, ar geras apšvietimas;
 - 8.3.2. ar tvarkingi darbui naudojami instrumentai;
 - 8.3.3. ar tvarkingi pavarų diržai;
 - 8.3.4. ar tvarkingi paleidimo įrenginiai, fiksatoriai, staklių valdymo rankenos, kad staklės savaime neįsijungtų ar nesustotų darbo metu;
 - 8.3.5. ar tvarkingi detalių ir instrumentų tvirtinimo įrenginiai;
 - 8.3.6. koks darbas tuščiaja eiga, ar tvarkingi staklių suklio (špindelio) pakėlimo bei nuleidimo įrenginiai;
- 8.4. netvarkingus ir netinkamus instrumentus pakeisti gerais;
- 8.5. patikrinti, ar gerai suteptos staklės;

8.6. patikrinti, ar grindys darbo vietoje švarios, sausos, neslidžios, ar darbo vieta neužkrauta, ar galima laisvai prieiti.

9. Negalima pradėti darbo, jeigu aptvarstyti pirštai.

IV. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

10. Ypatingą pavojų dirbančiojo gręžimo staklėmis darbo vietoje sukelia besisukantis grąžtas ir detalių įtvirtinimo griebtuvai. Didžiausias pavojus būna gręžiant mažas detales, kai dirbantysis neįtvirtina jų griebtuvuose, o laiko jas rankose. Darbininko paleista ar neišlaikyta rankose detalė, besisukdama kartu su grąžtu, gali sužaloti rankas.

11. Ypač dėmesį reikia sutelkti, kai grąžtas, baigus gręžti, pakeliamas arba išimamas iš gręžiamos detalės. Šiuo momentu gręžiama detalė gali ištrūkti iš griebtuvo ir dideliu greičiu nulėkti į šalį.

12. Dirbant gręžimo staklėmis, draudžiama:

12.1. naudoti grąžtą, kurio konusinis paviršius sudilęs;

12.2. dirbti staklėmis be apsaugų ant besisukančių dalių;

12.3. gręžti neįtvirtintas detales;

12.4. valyti nuo staklių drožles rankomis;

12.5. dirbti blogai įtvirtintu ir necentruotu grąžtu;

12.6. šalinti mažas drožles iš gilių angų rankomis;

12.7. aušinti grąžtą dirbant staklėmis;

12.8. dirbti su pirštinėmis;

12.9. stabdyti rankomis griebtuvą, suklij (špindelį), grąžtą;

12.10. gręžti galias angas iš karto, neišimant grąžto ir nepašalinus drožlių;

12.11. matuoti gaminius dirbant staklėmis;

12.12. dirbti esant netvarkingiems elektros įrenginiams arba atviroms dalims, kuriomis teka elektros srovė;

12.13. dirbti be apsauginių akinių;

12.14. valyti stakles, darbo drabužius suspausto oro srove, nukreipti suspausto oro srovę į darbuotoją.

13. Gręžiant plonas plokšteles, reikia naudoti atramas.

14. Draudžiama darbo metu silpnai įtvirtintas detales prilaikyti rankomis.

15. Jei gręžiama detalė ant stalo sukasi kartu su grąžtu, jokia būdu nemėginti jos sukimosi sustabdyti ranka. Būtina sustabdyti stakles ir ištaisyti detalės padėtį. Jei susilpnėja griebtuvo, grąžto ar detalės įtvirtinimas, būtina nedelsiant sustabdyti stakles.

16. Gręžiant negalima žemai palenkti galvos prie gręžimo vietos. Grąžtą prie apdorojamų detalių pristumti iš lėto. Rankiniu būdu gręžiant mažas detales, nereikia smarkiai rankomis spausti grąžto prie detalės.

17. Draudžiama tikrinti angas pirštais, išėmus grąžtą.

18. Užsikirtus pjovimo įrankiui, reikia sustabdyti stakles.

19. Išmušti grąžtą galima tik visiškai sustojus sukliui (špindeliumi).

20. Draudžiama naudotis raktais, kurie neatitinka varžtų ir veržlių dydžių ir kurių žiaunų kraštai sudilę. Taip pat draudžiama dėti tarpiklius, mušti plaktuku per raktą, pailginti vieną raktą kitu ar vamzdžiu.

21. Gręžiant gilias angas, reikia periodiškai šalinti drožles. Tam naudoti specialius kabliukus.

22. Draudžiama drožles pūsti burna, stakles valyti rankomis.

23. Prieš įjungiant stakles, reikia įsitikinti, ar įjungimas nepavojingas aplinkiniams.

24. Prieš sustabdant stakles, reikia atitraukti grąžtą nuo detalės.

25. Sustabdyti stakles būtina šiais atvejais:

25.1. pasitraukiant nors ir trumpam nuo staklių;

25.2. nutrūkus elektros srovės tiekimui;

25.3. laikinai nutraukus darbą;

25.4. remontuojant stakles, įstatant, reguliuojant ir keičiant instrumentus ir apdorojamas detales;

25.5. norint suveržti varžtus, veržles ir kt.;

25.6. reguliuojant užspaudžiamuosius staklių įrenginius;

25.7. matuojant apdorojamas detales;

25.8. įstatant ir nuimant detales ir įrenginius;

25.9. tikrinant apdorojimo tikslumą;

25.10. pašalinant drožles.

26. Darbo metu draudžiama nuimti ir laikyti atidarytas apsaugas. Po apžiūrėjimo, tepimo, reguliavimo, valymo jas nedelsiant uždėti ir pritvirtinti.

27. Reikia nuolat stebėti, ar tvarkingai pritvirtintas kontrasvorio trosas.

28. Gręžiant trapius metalus, jei staklėse nėra apsauginių ekranų, būtina užsidėti akinius arba apsauginį skydelį, o gręžiant dulkes išskiriančias medžiagas arba susidarius aerozoliui - įjungti ištraukiamąją ventilaciją.

29. Gręžiant skylės valkiuose metaluose, kurių drožlė būna ištisinė, reikia naudoti spiralinius grąžtus su drožlių laužymo kanalėliais.

30. Apdorojant sunkias detales, būtina naudotis pakėlimo įrenginiais su tvarkingomis prikabinimo priemonėmis.

31. Dirbant, prisilietus prie staklių korpuso ir pajutus elektros srovės poveikį, reikia nedelsiant išjungti stakles, ant paleidimo įrenginio užkabinti lentelę su užrašu „Nejungti“, pranešti vadovui.

V. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

32. Dirbantysis gręžimo staklėmis, pastebėjęs, kad gali įvykti avarija, ar išgirdęs staklių perdavimo mechanizme neįprastus garsus, pajutęs elektros srovę, privalo nedelsdamas išjungti stakles, ant paleidimo įrenginio užkabinti lentelę su užrašu „Nejungti“, informuoti vadovą ar kitą įgaliotą darbdavio atstovą.

33. Dirbantysis gręžimo staklėmis, pastebėjęs gaisrą, nedelsdamas turi pranešti ugniagesiams, iškviešti į gaisravietę vadovaujančius darbuotojus ir gesinti gaisro židinį turimomis priemonėmis.

34. Įvykus nelaimingam atsitikimui, nukentėjusiajam suteikti pirmąją medicinos pagalbą, esant reikalui, iškviešti gydytoją, apie įvykį pranešti tiesioginiam darbų vadovui arba kitam darbdavio įgaliotam asmeniui, išsaugoti nepakeistą nelaimingo atsitikimo vietą, jei tai nekelia pavojaus dirbančiųjų ar aplinkinių žmonių gyvybei bei sveikatai.

VI. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

35. Dirbantysis gręžimo staklėmis, baigęs darbą, privalo:

35.1. išjungti stakles, nuo jų nuvalyti drožles, jei reikia sutepti;

35.2. sutvarkyti darbo vietą ir jos aplinką;

35.3. nuvalyti įrankius bei prietaisus ir sudėti juos į jiems skirtą saugojimo vietą;

35.4. metalo drožles ir panaudotus skudurus surinkti į specialiai tam skirtą tarą;

35.5. apie darbo metu pastebėtus nesklandumus ar trūkumus pranešti tiesioginiam vadovui ar kitam darbdavio įgaliotam asmeniui;

35.6. nusiplauti rankas ir veidą šiltu vandeniu su muilu, esant galimybei, nusiprausti po dušu.

35.7. darbo drabužius tvarkingai sudėti į spintelę.
